Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

...O—YEAR XXX | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 8. MARCA (MARCH 8), 1937. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 46

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

...ivilna vojna med ADF in Lewisovim odborom

...a tabora se pripravljata na odločilno bitko. ...Green zapretil, da bodo vse v federaciji včlanjene unije suspendirane, če bodo sodelovale z Lewisovo organizacijo. Odbor CIO naznanil raztegnitev organizatorične kampanje na tekstilno industrijo, da potegne nad milijon delavcev v unijo. Možnost stavke pri korporaciji Westinghouse Electric

...EW KENSINGTON, PA., 7. ...rca.—Okrog 6000 delavcev v ...ajšnjih aluminijskih tovar... in včlanjenih v Aluminum ...rkers' Union je včeraj pre...pilo iz Ameriške delavske fe...acije v CIO. Storjen je bil ...l na ostale člane te unije, ka...ih je okrog 50,000, naj skliče...zborovanje in sklepajo o pre...pu k Lewisovi organizaciji.

...MILWAUKEE, WIS., 7. mar... — Eksekutiva Wisconsinške ...avske federacije je vrgla v ... pismo Williama Greena, ki ... zahteval, naj federacija na...pi proti Lewisovim unijam v ...jih vrstah.

...Washington, D. C., 6. marca. ...vilna vojna med ameriško de...sko federacijo in Lewisovim ...borom za industrijsko orga...acijo je ponovno vzplamtela ...obe grupi se pripravljata na ...očni spopad. William Green, ...edsednik ADF, je zdaj pozval ...itelje federaciji pridruženih ...ij, naj pretrgajo vse stike z ...wisovo organizacijo, na dru... strani pa je Lewis sklical ...nferenco voditeljev unij CIO, ... kateri bodo razpravljali o na...ih organizatorične kampanje ...d delavci v tekstilni industri... V tej industriji je uposlenih ...rog 1,250,000 delavcev in med ...ni je 150,000 organiziranih v ...iji CIO.

Unija združenih avtnih delav..., ki je izšla zmagovita iz pr... velike bitke s korporacijo Ge...ral Motors, je naznanila, da ... odprla vrata tudi članom po...cnih unij, ki doslej niso bili ...ključeni v programu CIO. Vse ... skušala potegniti v industrij...o unijo.

Green je poslal ultimat ADF, ...katerem zahteva drastično či...nje. Otresti se morajo vpliva ...wisovega odbora in iztrebiti u...rne elemente, katerih aktivno... so se razširile na polje, ki ...ada v območje unij ameriške ...avske federacije.

Green je včeraj odklonil po...bilo takozvane reprezentacij...e grupe delavcev, ki so uposle... v tovarnah Carnegie-Illinois ...eel korporacije, naj ji svetuje, ... kakšen način naj bi se pove...a moč te grupe. To je kompa...iska unija, ki vodi opozicijo ...oti Lewisovi organizaciji. ...een je dejal, da ji bo priskočil ... pomoč le, ako se bo popolno... otresla kompanijskega vpli... Ta grupa trdi, da reprezen...a večino delavcev, ki so upo...ni v tovarnah jeklarske kor...acije, to trditev pa je pobil ...ilip Murray, vodja organiza...rične kampanje Lewisovega ...bora v pittsburškem jeklar...em distriktu, ki je nedavno ...lenil dogovor s korporacijo ...rnegie-Illinois Steel.

"Omenjena grupa ne repre...ntira večine delavcev, sploh ne ...edstavlja ničesar," je rekel ...urray. "Kompanijska unija je ...rtva kakor pregovorski ptič ...do."

Pittsburgh, Pa., 6. marca. — ...e kaže, da bo izbruhnila stav... v tukajšnji tovarni Westing...use Electric & Mfg. Co., če ne ... kompanija zvišala mezde ...00 delavcem, ki so uposleni v ... tovarni. Skupno število delav..., ki so uposleni v tovarnah te ...mpanije v raznih krajih Ame...te, je 45,000, toda stavka, če ... izbruhnila, bo omejena na ...ttsburško tovarno.

Delavci zahtevajo zvišanje

(Dalje na 3. strani.)

Dvojni solnčni zahod pride v Peruju

Najdaljši solnčni mrk v zadnjih 1200 letih

Lima, Peru, 6. marca. — Republika Peru bo videla "dvojni solnčni zahod' na 8. junija tega leta. Ta pojav bo povzročil najdaljši solčni mrk v zadnjih 1200 letih.

Pas popolnega solnčnega mrka se bo raztezal preko mesta Huaraza, ki leži okrog 200 milj severno od Lime, toda opazovalci ne bodo videli solnčnega mrka, ker bo solnce zahajalo v tem delu sveta v istem času predno ga bo mesec zakril. Poleg najdaljšega mrka v 1200 letih bo dneva konec "predno se bo pričel," ker bo solnčni mrk prekoračil mednarodno dnevno črto med vzhodom in zapadom, kjer "čas stoji". Solnčni mrk se bo na tej črti, v sredini Pacifika, pričel 9. junija in končal na 8. junija. V Peruju bo solnčni zahod istočasno kakor solnčni vzhod na otočju Samoa. Ako bo nebo jasno, bodo solnčni mrk videli tudi v Limi.

Japonska znanstvena ekspedicija bo opazovala solnčni mrk iz pristanišča v Casmi, zapadno od Huaraza, ameriška mornarica pa bo poslala svojo ekspedicijo na otočje Phoenix v Tihem morju, ki leži na južni strani ekvatorja, 1800 milj južnozapadno od Havajskih otokov in 3000 milj severovzhodno od Avstralije. Z ameriško odpravo bo sodelovalo Splošno geografsko društvo.

Velika delavska zmaga v Londonu

Izvoljenih je 75 laboritskih odbornikov

London, 6. marca. — Včeraj so bile občinske volitve v Londonu in delavska stranka je obdržala vse svoje stare mandate in pridobila šest novih, kar pomeni, da imajo laboriti zdaj 75 članov v občinskem svetu, ki šteje 124 članov. Toriji, ki so vodili silno hrupno kampanjo in vpili, da zmaga laboritov pomeni zmago komunizma, so dobili le 40 sedežev. Oddanih je bilo 860,000 glasov. Herbert Morrison, vodja delavske (zmerno socialistične) stranke v Londonu, je rekel sinoči: "Volilci v Londonu so nam dali zaupnico in nam poverili oblast v mestu za nadaljnja tri leta. Delavska stranka bo pokazala, da je vredna tega zaupanja in razširila bo svoj program v interesu delavskega sloja."

Stavka šoferjev Yellow Cab v Chicagu

Chicago, 6. marca. — Okrog 2000 šoferjev taksijske tvrdke Yellow Cab Company je zastavkalo včeraj. Šoferji zahtevajo priznanje svoje nove unije, višjo mezdo in prost gasolin. Zdaj morajo sami kupovati gasolin.

Domače vesti

Nov grob v Calumetu

Calumet, Mich. — Zadnje dni je tu umrl Frank Šuštaršič, star 49 let in doma od Črnomolja. Tu je živel 30 let in zapušča drugo ženo, štiri sinove, hčer, dve sestri in brata.

Adamič spet doma

New York. — Pisatelj Louis Adamič se je pred nekaj dnevi vrnil iz srednjeameriške republike Gvatemale, kamor je odpotoval zadnjo jesen. S seboj je prinesel malone dovršen rokopis nove knjige z naslovom "The House in Antigua", v kateri opisuje zgodovino tristo let stare španske naselbine, v kateri je Adamič bival na svojih "počitnicah" v Gvatemali.

Spet avtna nesreča

Cleveland. — Rojak Louis Plesec je bil pred nekaj dnevi pobit pri avtomobilski nesreči. Nekaj dni je bil v bolnišnici in zdaj je spet doma.

Nesreča pri delu

Pueblo, Colo. — Pri delu se je ponesrečil John Žnidaršič. — Bolan je Joe Zakrajšek st. — Okrevala je Frances Boltezar in istočasno je prišel na dopust njen sin, ki se že 10 let nahaja v ameriški mornarici.

Nov grob v Penni

Herminie, Pa. — Po dolgi proletarski bolezni je tu umrl Matevž Hauptman, star 64 let, ki je bil 28 let član SNPJ. Zapušča edino hčer Mildred v Pennu, Pa. Njegov pogreb, ki se je vršil 6. marca, je bil civilen.

Vesel dogodek

Presto, Pa.—Oskrbnik (ime?) tukajšnjega slovenskega doma je dobil krepko hčerko.

Masne aretacije rudarjev v Nemčiji

Obtoženi so kršenja finančnega zakona

Metz, Francija, 6. marca. — Več ko tristo rudarjev iz Posaarja, ki delajo v francoskih rudnikih na drugi strani meje, je bilo aretiranih v obmejnih mestih Lauterbach, Gross-Rosseln, Wadgassen in Gleislautern na obtožbo kršenja finančnega zakona, katerega je nedavno uveljavil nemški finančni minister. Ta zakon določa, da smejo rudarji, ki dobivajo plačo v francoskih frankih, izmenjati le eno tretjino teh frankov v nemške marke ob prekoračenju meje, ko se vračajo v Nemčijo. Ta zakon je krivičen napram rudarjem, ker so na izgubi, če izmenjajo franke v Franciji v nemške marke.

Nedavno so rudarji uprizorili demonstracije ob nemško-francoski meji proti finančnemu zakonu. V grupah so korakali ob meji in izzivali stražnike. Pozneje, ko so se vrnili v Posaarje, jih je policija aretirala.

Francija odprla trg z zlatom

Pariz, 6. marca. — Francoska vlada je naznanila, da z 8. marcem bo zlato spet svobodno prihajalo na trg. To lahko znači prvi korak k povrnitvi zlate valute.

Stavka koptičnih menihov v Egiptu

Kairo, Egipt, 6. marca. — V bližnjem koptičnem samostanu je zastavkalo več tucatov menihov. Zaprli so se v samostanu in ne puste nikogar notri. Policija grozi, da s silo naskoči in odpre samostan.

Roosevelt hoče reformo sodišč takoj

Apeliral je na demokrate, naj podprejo sodnijsko reformo

Washington, D. C., 6. marca. —Predsednik Roosevelt je v svojem govoru na banketu demokratskih veljakov v hotelu Mayflower pozval opozicionalce v svoji stranki in narod na splošno, naj podpirajo njegov načrt reformiranja vrhovnega tribunala in drugih sodišč. Sični banketi so se vršili tudi v drugih ameriških mestih. Rooseveltov govor je po radiu slišala vsa dežela.

Predsednik je v militantnem govoru orisal zgodovino konflikta med njegovo administracijo in vrhovnim tribunalom. Kongres ne more uveljaviti potrebnih ekonomskih in socialnih reform, ako se ne omeji oblast vrhovnega sodišča. To je ubilo zakon gospodarske obnove, farmarski zakon AAA, Guffeyjev zakon federalne kontrole premogovne industrije in drugo v kongresu sprejeto "newdealsko" zakonodajo. Federalna vlada ne more storiti ničesar za delavce in farmarje, za veliko večino ameriškega naroda, če ne bo glavna ovira odstranjena. Ta ovira so vrhovni tribunal in druga federalna sodišča, ki izdajajo injunkcije in s tem onemogočajo uveljavljenje ekonomskih in socialnih reform. Kar dežela potrebuje, je socialna in ekonomska zakonodaja, da se izboljša položaj večine ameriškega ljudstva. To je treba storiti takoj, kajti zavlačevanje lahko prinese katastrofo.

"Kot vrhovni uradnik dežele in kot načelnik demokratske stranke, ne maram prevzeti odgovornosti za zavlačevanje," je rekel Roosevelt. "Odlašal bom le toliko, kolikor je absolutno potrebno. Odločil sem se, da odpravim zapreke, ki ovirajo napredek Amerike. To je stališče, ki sem ga zavzel v tej krizi in na tem stališku bom vztrajal. Ena tretjina ameriškega ljudstva še vedno životari v pomanjkanju, ker federalna sodišča ne dovoljujejo reševanja perečih ekonomskih in socialnih problemov."

Z drugo imenitno potezo je Roosevelt ubil argumente opozicije, da hoče postati diktator, ko je svečano izjavil, da ne bo predsedniški kandidat pri volitvah čez štiri leta. Dejal je, da je cilj njegove administracije solucija vseh glavnih problemov, da bo imel njegov naslednik v Beli hiši proste roke in odprto pot, da dvigne deželo na najvišjo stopnjo napredka in blagostanja. On noče biti drugi Buchanan (ameriški predsednik), ki je zapustil svojemu zasledniku Lincolnu problem suženjstva v rešitev in je ta izzval državljansko vojno, ki je divjala štiri leta in zahtevala ogromne žrtve. On hoče ohraniti ameriško demokracijo nedotaknjeno, utrjeno in močno, da bodo njene sadove uživale bodoče generacije.

V Moskvi pripravljajo nov trockijski proces

Moskva, 6. marca. — Aleksej Ivanovič Rikov, ki je leta 1924 nasledil Lenina kot predsednik sovjetske vlade, in Nikolaj Buharin, bivši urednik uradnih Izvestij, sta bila te dni izključena iz komunistične stranke na obtožbo, da sta "sovražnika sovjetov". Oba z drugimi obtoženci vred prideta v kratkem pred sodišče.

Trinajst rudarjev padlo v bitki z vojaki

Tunis, 6. marca. — Trinajst rudarjev je bilo ubitih v bitki z vojaki in orožniki v Metlaouji. Vojaštvo je bilo pozvano v akcijo po izbruhu izgredov med delavci v bližini rudnika.

ŽUPAN NEW YORKA IZZVAL SRD V NEMČIJI

Nacijska vlada protestira v Washingtonu

WASHINGTON POSREDUJE

Washington, D. C., 6. marca. — Državni department je uradno obžaloval, ker je newyorški župan Fiorelo H. La Guardia v svojem govoru na sestanku židovske organizacije napadel Hitlerja, diktatorja Nemčije. Državni tajnik Hull v svoji izjavi, ki je bila odgovor na protest nemškega poslanika v Washingtonu, pravi, da mu je žal, ker se je pripetil ta incident, ampak ameriška ustava garantira svobodo govora vsakemu državljanu . . .

Berlin, 6. marca.—Govor newyorškega župana na sestanku židovske ženske organizacije v New Yorku je silno razkačil nacijske kroge. La Guardia je namreč v svojem govoru dejal, da bi bilo umestno, ako bi v dvorano grozot, ki bo zgrajena l. 1939, ko se otvori svetovna razstava v New Yorku, postavili "figuro v rjavi srajci, ki ogroža svetovni mir." Ta fanatik je Hitler, nemški diktator.

Vse nacijsko časopisje je zagnalo velikanski krik zaradi te "razžalitve" Hitlerja. List Angriff je posvetil vso prvo stran incidentu in nazval župana za največjega falota in nesramnega žida, ki z revolverji in gorjačami ustrahuje osem milijonov prebivalcev v New Yorku, pri tem pa mu pomagajo zločinske tolpe, s katerimi je v zvezi.

"Njegova roparska hiša se seveda ne zaveda, kaj pomeni napad na voditelja Nemčije," piše Angriff. "To je razumljivo, ker je on glavni poglavar gangežev, židovski falot z umazano domišljijo. Kdor kriči v gozdu, bo slišal odmev. Mi se tudi lahko vmešavamo v ameriške afere, toda to ne bo posebno prijetno. Newyorškega župana in njegove židovske prijatelje moramo posvariti, naj bodo previdni."

Drugi nacijski listi, med temi Voelkische Beobachter, Deutsche Allgemeine Zeitung, Boersenzeitung in Tageblatt, pišejo v sličnem tonu. Poudarjajo, da je La Guardia govoril v interesu elementov, ki potiskajo svet v novo katastrofo. Župan mora dobiti vsaj moralno klofuto, če že ne dejansko, ker je očitno pokazal svojo nesramnost in nizkotnost v napadu na "Fuehrerja."

Dr. Hans Luther, nemški poslanik v Washingtonu, je bil instruiran, naj vloži protest pri ameriškem državnem tajniku. Nemčija hoče zadoščenje zaradi napada na Hitlerja.

New York, 6. marca. — Župan La Guardia je dejal, da ima nacijska vlada popolnoma prav, če protestira proti njegovi sugestiji, da se Hitler postavi v dvorano grozot. "Prisiljeni so protestirati, kajti jaz ne poznam nobenega umetnika, ki bi lahko izklesal ali naslikal nekaj, kar bi v resnici predstavljalo v polni meri Hitlerjevo osebnost in njegov teroristični in diktatorski režim," je dejal župan.

Ta napad newyorškega župana na Hitlerja in njegovo vlado ni prvi. Preteklo leto, ko je bila sklicana mednarodna konferenca županov, je La Guardia kot predsednik sveta ameriških županov napel vse sile, da se ameriški župani ne bi udeležili mednarodne konference in sedeli pri isti mizi z župani nemških mest. On je protestiral tudi proti pošiljanju ameriških atletov na svetovno olimpijado, ki se je vršila v Berlinu.

Italijanski fašisti podivjali v Afriki

Masne moritve Abesincev po napadu na podkralja

Pariz, 6. marca. — Poročila, ki prihajajo sem in v London, opisujejo masakre domačinov v Abesiniji, ki so v teku že več dni, odkar je bil v Addis Ababi, glavnem mestu Abesinije, izvršen atentat na maršala Rodolfa Grazianija, italijanskega podkralja v okupirani afriški državi in druge italijanske uradnike. Ta poročila kažejo "civilizacijski proces", ki ga vodijo predstavniki italijanskega naroda, prešteti s "krščanskimi tradicijami", v grozni luči.

Pariški in londonski listi, med temi "Times", "Daily Herald" in "Manchester Guardian", opisujejo masaker v detajlih. Po ukazu svojih poveljnikov so italijanski vojaki, oboroženi s puškami, noži, bombami in drugim morilnim orožjem, pobijali Abesince, kjer so jih dobili. Udrli so v njihove kolibe in jih poklali brez usmiljenja. Prizanašali niso niti ženskam in otrokom in ko so krvavo delo izvršili, so zanetili ogenj, ki je uničil kolibe. Vest v pariškem listu "Populaire" in londonskem listu "Times" se glasi, da so italijanski fašisti v nekaj dneh poklali 6000 domačinov.

Nikdar v zgodovini, naglaša tisk, ni še svet videl takega divjaštva ljudi, ki se ponašajo s tisočletno kulturo. Nemške replisalije v Belgiji, ko je kajzerjeva armada invadirala to deželo po izbruhu svetovne vojne, niso niti senca v primeri s terorizmem italijanskih fašistov v Abesiniji. Ta strahovlada je nadaljni dokaz, da se fašistična vlada boji Abesincev, zato jih hoče upogniti z brutalno silo. Zunanja urada Francije in Anglije sta informirana o vseh detajlih fašistične brutalnosti v podjarmljeni deželi, a se kljub temu ne zganeta. Mirno gledata in nočeta niti protestirati pri Mussolinijevi vladi v Rimu, ki je odredila masaker Abesincev. Mussolini sam je ukazal, da mora biti odpor domačinov zlomljen z brutalno silo. Morda se bo Blumov režim kmalu zavedel in spoznal resnico, da italijanski fašizem ni le "drugačna" oblika vlade, temveč nasprotje vsemu, kar ljudje smatrajo za civilizacijo v zadnjem tisočletju.

Nepokoj med angleškimi delavci

Zahtevajo zvišanje mezde in skrajšanje delovnih ur

London, 6. marca. — Nepokoj med angleškimi delavci in poročila o sabotaži so vrgla temno senco na situacijo v industrijah sedaj, ko je pričela vlada izvajati svoj oboroževalni program, ki je največji v mirnem času v zgodovini Velike Britanije.

Delavski voditelji skušajo izkoristiti situacijo v svoj prilog. Povečane aktivnosti v industrijah v zvezi z izvajanjem oboroževalnega programa so jim dale priliko za splošno ofenzivo, katere cilj je izvojevanje zvišanja mezde in skrajšanje delovnega tedna na pet dni v vseh industrijah. Velika stavka je izbruhnila pri Derby Rolls Royce Aircraft Co., ki izdeluje motorje za vojaška letala. Okrog 4000 delavcev je zavojevanih v tej stavki.

Avtoritete so ugotovile sabotažo v nekaterih letalskih tovarnah. V tovarni v Midlandsu se je pripetila eksplozija, ki je napravila veliko škodo, nakar je bila odrejena preiskava, da se najde povzročitelje eksplozije.

MINNESOTA NAVIJE DAVKE NA BOGATINE

Burboncem ni več za — balanciranje budžeta

JEKLARSKI TRUST SESA DRŽAVO

St. Paul, Minn. — (FP) — Z nastopom nove farmarsko-delavske administracije je revizija davčne politike postala dominantno vprašanje v Minnesoti. Z njim se peča Bensonova administracija, državna zbornica in odmeva tudi na splošno po državi.

Bensonova administracija je predložila zbornici osnutek, ki bazira na principu, da se davki nalagajo po zmožnosti plačevanja. Osnutek precej drastično zvišuje davke vsem javnonapravnim kompanijam, jeklarskemu trustu, ki najbolj sesa državo, korporacijam, verižnim trgovinam in sploh vsem bogatim in premožnejšim slojem. Slednje bi farmar-laboriti potipali z zvišanjem dohodninskega in dedščinskega davka, ki je na večje dohodke zvišan v osnutku nad 200%.

Na drugi strani pa farmar-laboriti predlagajo znižanje obresti na farmarske dolgove na 3%, omejitev tožb proti revnim upnikom in odpravo davka na farmarsko živino. Prav tako predlagajo tudi izboljšanje delavskih postav in socialnih dajatev, za kar bi dobili denar od večjega obdavčenja premožnih in bogatih slojev ter korporacij.

Proti tem reformam so nastopili republikanci, ki imajo manjšino v nižji zbornici, toda kontrolirajo senat. Vendar so v neprijetnem položaju. V zadnji volilni kampanji so volilcem namreč svečano obljubili, da so proti prodajnemu davku, zdaj so pa na dan prišli prav s to zahtevo. Predlagajo namreč kot utež proti farmarsko-delavskemu davčnemu programu obdavčenje kosmatih dohodkov vsega biznisa (gross sales), kar je v bistvu najslabše vrste nakupni davek, ki je sicer zakrit, toda večkratno piramidiran.

Republikanski vodja nižje zbornice Roy Dunn je zdaj celo pričel pobijati same burbonce, ki po vsej deželi kriče, da je balanciranje budžeta glavno vprašanje vsake vlade. Zdaj je on mnenja, da ni vladi treba balancirati budžeta s sprejetjem drastične davčne reforme, marveč naj dela tako, kakor dela večina držav: naloži naj začasni nakupni davek ali pa najame posojilo.

Proti davčni reformi se najbolj bori jeklarski trust, ki črpa velikansko bogastvo v Minnesoti — železno rudo. V dobrem pol stoletju jo je že izvozil iz države nad 1100 milijonov ton (nad eno milijardo). Od tega bogastva, do katerega je prišel skoraj zastonj, ni dolga leta plačeval nobenega davka. Zdaj nekaj desetletij, ga plačuje kolikor sam hoče, ker sam postavlja ceno izkopani rudi v davčne svrhe. Zadnjih par let sploh še ni plačal nobenega davka radi neke litigacije z državo.

Kakor so izračunali v državni rudniški šoli, premore Minnesota še okrog 1200 milijonov ton rude ali nekaj nad polovico od originalnih ležišč. Če bo v prihodnjih desetletjih produkcija rude proporčno tako velika kakor je bila v preteklosti, bo rudniška industrija v tej državi izčrpana v dobrem pol stoletju.

Človek bi mislil, da se od te največje minnesotske industrije preživlja veliko število delavcev, toda temu ni tako. Pri kopanju rude je sedaj uposlenih le še nekaj tisoč delavcev. Leta 1935 si je služilo kruh pri tem delu le še

(Dalje na 3. strani.)

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (članki, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, da je priložil poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Ali se je jeklarski trust podal?

Zadnje dni se je zgodilo nekaj, česar Amerika še ni videla.

Tisoči in tisoči strme in se vprašujejo, če je to sploh mogoče. Vest je namreč v znanem ameriškem žargonu "predobra, da bi bila resnična".

Kljub temu je resnična — vsaj na površju; kaj je v ozadju, ne vemo.

Mogočna Carnegie-Illinois Steel Company, največja jeklarska družba v ameriškem jeklarskem trustu, je povabila predstavnike Lewisovega odbora industrijskih unij na konferenco; obvestila jih je, da je pripravljena priznati Lewisov odbor CIO kot predstavnika jeklarskih delavcev za kolektivno pogajanje z delavci v vseh svojih tovarnah. Konferenca je trajala tri ure — TRI URE! — in mogočna družba je podpisala pogodbo z unijo. Mezde so zvišane, delovnik znižan — "everything's fine and dandy" . . .

Triumfalni Lewis zdaj naznanja, da v nekaj mesecih bo organiziranih vseh 550,000 jeklarskih delavcev v Združenih državah in vse jeklarske družbe in tvrdke bodo sledile Carnegie-Illinois Steel!

In to je prišlo takoj potem, ko je kapitulirala mogočna General Motors in ko se je podala brez boja Chryslerjeva avtna korporacija! In najnovejša vest se glasi, da se je podala tudi mogočna General Electric Company in priznala unijo CIO kot predstavnico svojih delavcev!

Same radostne vesti za organizirane ameriške delavce. Lewis naznanja, da organizatorična kampanja CIO zdaj pritegne še delavce v petrolejski in tekstilni industriji. Vse bazične industrije v Ameriki morajo biti organizirane — in bodo!

Kaj je prešinilo mogočne korporacije, da so se tako hitro podale?

Strmeči kapitalistični tisk, ki ni pričakoval tega in je zdaj ves zmeden, skuša "pojasniti" preokret v taktiki mogočnih magnatov na svoj romantičen način. Poroča, da je Lewis pridobil ženo predsednika jeklarskega trusta Taylorja in žena je pridobila svojega moža — pihala mu je na srce na ljubeznjiv način! — da je priznal Lewisov CIO . . .

To so prazne marnje, ki niso vredne, da bi se človek en sam hip resno pobavil z njimi, ampak za naivne ljudi bo to nedvomno držalo. Naivni ljudje ne morejo živeti, da ne bi verjeli v nemogočnosti in največje absurdnosti.

Resnica že pride prej ali slej na dan, za enkrat se pa moramo zadovoljiti s temi ali podobnimi špekulacijami:

Industrijske unije, ki jih je Lewisov CIO dvigal na dan v jeklarski industriji in drugih velikih industrijah v dobrem letu, so že tako močne in na gosto prepletene, da bi bil štrajk, ki je imel priti letošnjo pomlad, prava katastrofa za te industrije. In baš v momentu, ko se oživljena produkcija rapidno dviga na normalo! Veliki magnatje to vedo. Dalje vedo, da novodealska vlada ne bi dopustila katastrofalne stavke v jeklarski industriji in rezultat njenega pritiska na magnate bi bil prav takšen, kakršnega si lahko takoj izvolijo brez pritiska vlade — zmaga unije.

Če torej kapitulacija mora priti — naj pride na najcenejši način zanje, čeprav se morajo odreči svoji zgodovinski tradiciji in svojim avtokratičnim principom!

Za enkrat počivamo pri tem zaključku. Časa za revizijo je dovolj in tudi za — razočaranje, ki si ga morajo delavci skrbno rezervirati in biti pripravljeni na vse, kajti prav lahko je v šopku rož skrit — gad.

Še nekaj dobrega smo opazili. Med organizatorji industrijskih unij je tudi mnogo socialistov, med njimi tudi več starih borcev, katerih imena so že davno znana. Zdaj so silno aktivni v industrijskih delavskih kampanjah — veliko bolj aktivni kot pa na mizernem političnem polju (mizernem zaradi izoliranosti od delavske mase), na katerem so tolika leta naskakovali gorske velikane in osvajali — krtine.

Zdaj so se lotili hvaležne naloge, prišli so v dotiko z delavsko maso, katero lahko spoznajo, odkrili so prave delavce — in vsa sreča z njimi! Njihov uspeh bo šele zdaj zagotovljen. In ko pomagajo organizirati delavce v industrijskih unijah in jih postaviti na lastne noge, bodo šele imeli zrel material za politično akcijo.

Najmanjšega dvoma ni več, da je ameriška delavska masa začela vstajati iz stoletnega spanja in mrtvila. In potem, ko bo docela zdramljena, bo šele pripravljena na velike zgodovinske naloge, katere jim je velika doba industrijske revolucije že davno pripravila . . .

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Stavkovni val v Detroitu

Detroit, Mich. — Ko to pišem, dne 1. marca, so v stavki delavci in delavke pri 25 tukajšnjih podjetjih. To so vse sedeče stavke. Prizadete so sledeče kompanije: F. W. Wolworth '5 & 10', ki ima okrog štirideset prodajaln, City Ice & Fuel, Brown-McLaren Manufacturing, Bonner Laundering, Ferro Stamping & Manufacturing, Michigan Malleable Iron, Thompson Products, Canada Dry Ginger Ale, Mazer-Cressman Cigar, Tegger-Jackson Cigar, Bernard Schwartz Corp., Essex Cigar, General Cigar, Newton Packing, Swift Packers, Keeshin Motor Freight, American Lady Corset, Webster-Eisenlohr, Timken-Detroit Axle, Handy Governer, Difcos Laboratories, Bon Dee Golf Ball, Meyer-Stark Manufacturing in Motor Product.

V Woolworthovih prodajalnah je zavojevanih 1200 delavcev in delavk. Ta družba ima 2000 velikih trgovin po ameriških mestih. Tu so na 17. feb. (sobota) dopoldne zastavkali. Trgovina je bila natlačena ljudi, ko je 150 delavk izza pulta naznanilo stavko in da nihče ne bo več postrežen, dokler družba ne pristane na njihove zahteve. Nastala je velika konfuzija med kupovalci in bossje so imeli obilo dela, da so ljudi spravili iz trgovine.

Ako si pred par leti slišal ali čital, da je kje v Detroitu stavka, je bila to že izredna novica. Sedaj je slika vsa drugačna. Situacija se je spremenila. Izgledi za unijo so izredno ugodni. Na tisoče delavcev dnevno pristopa v unije. Danes delavci lahko javno nosijo po tovarnah unijske znake na svojih oblekah, tako da je one, ki še niso člani unije, že o čitno sram.

Priznanje lahko damo tudi nekaterim našim rojakom in članom SNPJ, na katere smo pač lahko ponosni, ker so jako aktivni v unijah in stavkah. V piketne linije so šli v mrazu, dežju in snegu, ponoči in podnevi. Jack Ručki, Leo Kocjan, Jernej Skrjanc, Herman Grebenc in morda več drugih rojakov. Tu smo lahko ponosni na naše zavedne delavce, ker se zavedajo delavske borbe in skupnega nastopa. Le tako naprej brez vsakega strahu!

Sodnik Campbell je izdal sodnijsko prepoved proti sedeči stavki pri Newton Packing Co., da se stavkarji s sijo naženejo iz tovarne. Tako prepoved je izposlovala Iowa Packing Co. Za prepoved so vprašale tudi druge kompanije in skoro jih bodo dobile od istega sodnika. Šerif Willcox je izjavil, da je že pripravljen na vse eventuelnosti s svojimi beriči, da izvedejo sodnijske prepovedi. Kako bo situacija sedečih stavk, ki so zajele kot val brezmala vse delavce, končala, bo pokazala bližnja bodočnost.

Pogajanja za priznanje avtne unije so v teku pri Chryslerjevi družbi, pri Hudsonovi in Packardovi. Izgledi so dobri, da bo unija priznana. Delavci so že v veliki večini v uniji. Družba Page je tudi v pogajanjih. Le glede Forda je še vse nekam tiho. Morda je le tišina pred viharjem. Kaj bodo ukrenili v Fordovem kraljestvu, ki je najbolj trd oreh proti unijskemu priznanju, to je vprašanje. Odvisno bo od uspeha pri ostalih podjetjih in v ostalih industrijah. Brez dvoma pa se je Ford dobro pripravil za naskoke od strani unije. Njegove tovarne so zavarovane z močnimi ograjami, če je pripravljen tudi z orožjem, se ne ve. V tovarnah mrgoli špijonov.

Pri Lincolnovi kompaniji, ki je del Fordove družbe, so zastavkali in vprašali za desetodstotno povišanje mezde, kar so takoj dobili in se vrnili na delo. Toda glej vraga! Naslednje jutro, ko so spet prišli na delo, so dobili druge delavce na njihovih mestih! Zanje so imeli že pripravljen denar in so jih na mestu izplačali ter odslovili, vrgli na cesto. Toda tudi Fordovi delavci se dobro organizirajo. Tako je prav! Vsi v unijo! Delavec, ki je zaposlen pri Fordu, je v uniji le registriran s številko, ne po imenu, tako da Fordovi špijoni ne bodo imeli prilike izvohati kdo je v uniji. Morda pa bomo v bližnji bodočnosti imeli priliko videti velezanimive stvari pri Fordu, kajti unijsko gibanje pridobiva z vsakim dnevom, z vsako uro!

Podale so se velike in mogočne jeklarske korporacije — mirnim potom! Priznale so unijo in stopile v pogajanja. Tako tudi druge in tretje in tako naprej. Ali se bo mogel Ford upirati temu gibanju? Le naprej in nič več nazaj!

Anton Jurca.

Zopet nekaj besed o Cankarjevi ustanovi

Cleveland. — Nič se ne bom čudil, če mi kdo reče, da ne znam o drugem pisati ko o Cankarjevi ustanovi in Cankarjevem glasniku. Kljub temu pa s tem ne bom prenehal, dokler te važne kulturne akcije do konca ne izvršimo!

Kako daleč smo že prišli? Ali bo Cankarjev glasnik kmalu izšel? O tem ne morem nič definitivnega reči, toda upam, da v nekaj mesecih, kar je v največji meri odvisno od zastopnikov Cankarjevega glasnika. Ljudje so pripravljeni se naročiti na revijo, križ je pa tu, da jih nismo dosedaj v toliki meri obiskovali, kakor bi jih morali. Seveda, s tem ne mislim reči, da smo brezbrižni, počasni in leni, ampak dosedaj smo bili zaposleni z drugimi stvarmi, ki so v zvezi z ustanavljanjem kakršnekoli organizacije. Saj smo imeli v nekaj mesecih kar tri prireditve, ki so sijajno uspele. Zadnja prireditev, na kateri je govoril Etbin Kristan, ki bo urednik Cankarjevega glasnika, je prinesla $278.50 dobička, in tako imamo danes v blagajni $2,500. Lepa vsota (kajne, mr. Pirc in Debevc?), ki smo jo skupaj spravili v kratkem času.

Na zadnji seji Cankarjeve ustanove smo obširno razpravljali, kako bi najhitreje dosegli svoj namen. Bilo je več sugestij, nazadnje pa smo sprejeli najpreprostejšo, toda najučinkovitejšo: Našo metropolo razdelimo v distrikte in zastopniki bodo odprli veliko ofenzivo za naročniki, in sicer iz ulice v ulico, od hiše do hiše. Na delo se mora iti v najkrajšem času, kajti odbornik Jankovich je dejal, da je sedaj najbolj primeren čas. Tega mnenja je bil tudi Feliks Strumbel, ki verjame v intenzivno akcijo in ne v mečkanje.

Naselbine izven Clevelanda se dosedaj niso povoljno odzvale, toda kdo jim bi zameril? V Clevelandu se je začelo že marsikaj kuhati, ali se ni dovolj skuhalo, zato pa na nas gledajo malo pesimistično, toda to pot bomo pokazali, da tudi mi nekaj zmoremo, in potem se bodo naši prijatelji odzvali brez dvoma v večjem številu.

Na koncu naj ponovno poudarim, da je upati, da bo izšla revija v nekaj mesecih, toda če sem se v svoji napovedi malo zmotil, naj mi javnost oprosti, kajti na vsak način je boljše, da počakamo en mesec ali dva in zgradimo močan temelj temu kolektivnemu podjetju, kakor pa da bi se prenaglili in se potem radi tega borili s finančnimi zaprekami.

Mnogo jih je, ki še vedno pravijo, da se bodo naročili na revijo, kakor hitro izide. Lepo je, da se bodo naročili, zakaj se ne bi pa že sedaj in tako pomagali, da čimprej pričnemo? Ali ni vseeno, ali damo za dobro stvar tri dolarje danes ali jutri? Ali so morda nekateri še vedno v dvomu o smernicah bodočega mesečnika in vsled previdnosti čakajo? Upam, da ni mnogo takih, saj je jasno ko beli dan, da vodijo akcijo napredne osebe, ki so poznane kot poštene in se že dolgo časa nesebično udejstvujejo v našem naprednem kulturnem življenju.

Dovolj za danes. Prihodnjič spregovorim nekaj besed o Etbinu Kristanu.

Milan Medvešek.

Navidezno zdrav oreh . . .

Detroit, Mich. — Čitala sem dopis Antona Jurce v Prosveti z dne 23. februarja, v katerem piše, kako se je blatilo gotove člane SND. To mu rada potrdim, pozabil pa je povedati, da dotični člani niso nič boljši in blatijo druge.

Res smo imeli v preteklem letu mnogo nepotrebnih sej, na katerih smo "prali" gotove člane, pa se še tisti niso dodobra "posušili", ko že z blatom obmetavajo druge. Nič ne bi o tem pisala in sem tudi bila ves čas nepristranska glede te afere, niti mi ni prišlo na misel, da je kateri izmed prizadetih kriv, a sedaj je treba. Jurca pove po pravici, kako se hoče gotovim članom z zvijačo natrpati nepoštenost in korupcija. Tak slučaj imamo sedaj, ko so obdolžili človeka, ki si v svojem življenju ni še niti centa na nepošten način pridobil, človeka, ki je ves čas, odkar obstoji organizacija SND, delal in se žrtvoval. V plačilo za vse delo, ki ga je izvršil on in njegova družina, bi mu pa sedaj radi vzeli pošteno ime, ki je edino, kar je imel dosedaj. Najgrše pri tem pa je to, da se prizadeti niti ne bi smel zagovarjati. Seveda, najprej ga obdolžijo, potem pa naj lepo molči, ne da bi smel povedati po pravici, kako je v resnici bilo, pa samo zato, da bi tisti, katerim ni stvar jasna, bolj verjeli in bili prepričani o njegovi krivdi.

Gotovi ljudje vedno radi udrihajo po Mussolinijevi in Hitlerjevi diktaturji, sami pa niso v tem oziru nič boljši. Prepričana sem, ako bi prišli gotovi ljudje do moči, ki jo imata omenjena, da bi bilo še slabše kot je pod fašizmom, gotova sem, da bolje ne bi bilo. Ako človek spada k napredni stranki, s tem še ni rečeno, da je tudi v srcu dober in plemenit. Tudi v navidezno zdravem orehu se dobi črvivo jedro.

Katherine Krainz.

SND na Hackettu

Finleyville, Pa. — Slovenski narodni dom na Hackettu stoji že od leta 1924, pa dosedaj še ni bilo mnogo slišati o njem. Prvi udarec nam je zadala smrt, ki nam je ugrabila tri priljubljene člane. Prva njena žrtev je bil Martin Livanik, ki je prevzel delo hišnika 9. sept. 1929 in delal za dobrobit kluba do 20. marca 1932, ko ga je dohitela smrt.

—Federated Pictures.

Bolničarka z masko na obrazu. Maske te vrste nosijo bolniki v neki londonski bolnišnici.

—Federated Pictures.

Harlan Stone, član federalnega vrhovnega sodišča.

Druga žrtev neizprosne smrti je bil Joseph Gognavec, zvest član in priljubljen rojak. Umrl je 30. julija 1934. Tretji pa je bil Joseph Bobnar, ki je umrl 25. feb. 1936. Članstvo SND izreka vsem prizadetim družinam iskreno sožalje! Delo, ki so ga naši trije pokojni sočlani vršili, nadaljujemo mi. Delali smo in še bomo, dokler bomo mogli. Napredek pri SND je dokaj povoljen, če upoštevamo slabe razmere, skozi katere smo šli in katere tudi sedaj niso kdove kako povoljne. Upanje pa imamo, da bo šlo vedno na boljše. Ker se bližamo vstajenju narave in velikinoči, želim vsem čitateljem obilo veselja in sreče!

Frank Pernishek, zapisnikar.

Veselica lovskega kluba

Bon Air, Pa. — Med dopisi v Prosveti večkrat naletim na Zidanškove dopise, ki se mi dopadejo. Zadnjič je omenil, da je bil v par krajih deležen domačih klobas. To je vse v redu, saj so domače klobasice vendar nekaka delikatesa. Toda, sedaj smo vendar v "svetem" postnem času, ki prepoveduje klobase in klobasice, četudi se večkrat "spozabimo" in se z njimi vsi radi mastimo. Ampak pri nas se sedaj "postimo" tudi iz drugega, bolj važnega vzroka. Naš bonairski lovski klub bo namreč priredil veselico dne 3. aprila in takrat bodo vsem "dovljene" klobase, ako jih bo še kaj ostalo. Ta veselica se bo vršila v Slovenskem domu društva 254 SNPJ na Bon Airju in vabljeni ste vsi, da se udeležite. Za ples bo igral Kaplerjev trio. Odbor bo preskrbel vse potrebno za goste. Omenim naj tudi, da bo v avgustu klub 10 let star. Nekaj članov smo od takrat zgubili in novih nismo sprejeli, tako da je ostala še majhna skupina. Našemu predsedniku Franku Turšiču in tajniku Louis Skidlu gre vsa čast, ker se v resnici trudita za dobrobit kluba. Na svidenje 3. aprila ob 7.30 zvečer na veselici lovskega kluba!

Anton Pršin, 254.

Tudi rudarji so — "sedeli"

Uniontown, Pa. — Približno miljo in pol od tukaj se nahaja premogorov South Union Coal Co. Lastnik te družbe je J. J. Jamison. Rudarji so organizirani v UMWA. Dne 1. marca je v rovu prišlo do sedeče stavke, ker je družba odpovedala odštetje takozvanega sistema "check-off" in kazni, kakor je veljalo dosedaj. Rudarji, 328 po število, ki delajo podnevi, so se izrekli za sedečo stavko v ponedeljek 1. marca ob 7. zjutraj. V rovu so sedeli do torka popoldne, ko se je stavka ob 3.30 končala. Rudarji so bili v rovu 33 ur in 30 minut. Ko so prišli ven, se jim je poznalo na obrazih, da so zmagali. Delavci in delavke, ki še niste v delavskih unijah, pridružite se jim, kajti edino v močni delavski organizaciji je moč! V enem samem dnevu se da združeno več doseči, kakor brez organizacije v enem letu!

Stavkar.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Pasja logika

Iz njih bruha srd

Pater Bernard: Kar mi pišemo in govorimo, ni fanatizem, temveč gorečnost! . . . Mi ne izzivamo! . . . Nasprotniki so neverjetno fanatični . . . Njihov fanatizem izziva in izziva tako silno . . . da je že zadnji čas, da nekaj izzove! . . . Fanatizem izzivlja FANATIZEM . . . toda razburjenost ni fanatizem. Gorečnost je! . . . Dvignimo se zoper bogokletje!

Kolikor je nas "izzivačev": Živela taka gorečnost, ki ni fanatizem — kljub temu je fanatizem, ker fanatizem izziva fanatizem! Zato izzivanje, ki ni izzivanje, kljub temu je izzivanje in hujskanje! Ako bi ne bilo nepostanega izzivanja in hujskanja s strani nekaterih frančiškanov, ki smatrajo vsako našo mirno besedo za bogokletje in ne morejo prenesti najmanjše odkrite kritike — bi ne bilo dopisov napram njim v Prosveti, ne bi bilo "Pasje logike" in ne bi bilo drugih polemik z njimi! Tale "Pasja logika" je bila izzvana. Od koga? . . .

* * *

Striček Jurček

Strici, ki imajo pogodbo, morajo mlatiti samo, dokler ne poteče pogodba, če jim prej omahne roka. Da strici mlatijo tudi po svojih prstih, je očitna resnica, ali te resnice ne bodo nikdar priznali, ker nočejo kršiti pogodbe. Strici je tako: dolgo dobo že mlatijo slama, udje so jim odrveneli, kadar jim torej cepec pade po nogah ali nosu, ne čutijo več tega. Sami so postali slama in mehanično mlatijo sebi kakor po tleh . . . Glavno pa je, da tega ne vidijo in ne vedo — in pogodba je okej.

*

Smešno bi bilo, če bi se mi tepci tepli s pogodbo. To bi pomenilo toliko, kakor če bi mi sove v Atene ali podgane v Battery Park. Smešno bi bilo tudi, če bi mi tepci dokazovali ciganki, da je cikansko prerokovanje iz kart brez pomena. Za ciganko, ki od kart živi, je to velikega pomena! Pa ji dokaži, da ni! Ciganka pozna svoje karte in ona ve, kaj hoče. Basta! — Če se torej mi tepci pečamo še nadalje s ciganko, delamo to iz zabave, da se kratkočasimo. Basta! — In če se pečamo s strici, ki imajo pogodbo in mlatijo sami sebe po prstih na nogah in po nosu, delamo to zato, ker nas kratkočasijo. Živela pogodba! Basta! —

*

Še nekaj tega, česar strici ne vidijo in ne bodo do nikdar videli:

Primera o glasovirju in Paderewskem je petletne "velikane". Če bi samo Paderewski igral na glasovir, jih ne bi nihče izdelaval, ker se ne bi izplačali. Triletne "dušice" pa igrajo na klavir!

Evolucija je bila odkrita iz življenja, kakršno je, ne iz knjig — in vsi filozofski strici jih bodo pobili na podlagi "modrosti" iz starih in srednjeveških knjig. Življenje samo dokazuje svojo evolucijo!

Ali so strici že kdaj videli človeško pamet, človeka pa ne?

Resnico o Koperniku in Galileju prejemamo in bomo prejemali od zgodovinarjev, ki so zgodovinarji, ne od katoliških zofistov. Vprašanje za strice s pogodbo je, če je Kopernikova knjiga bila na indeksu ali ni bila. Mi vemo, da je bila do leta 1822, strici naj pa povedo, zakaj je bila, če jim je do resnice.

Kje je pa ostala "Theologija Moralis" s posvečene roke? Ali ne bo nič ugovora ali zabranjanja? Ali ni res, da "namen posvečuje sredstva"?

*

Strici s pogodbo bodo zdaj spet mahnili — čof! — bo padlo po lastnem nosu in prst. Nato se prične zabava spet od kraja . . .

* * *

Odkod zločesta volja?

Patra Hugona, ki vse ve in vse razloži, smo vprašali pred dvema tednoma, odkod izvira zločesta volja, katera taji njegov "pravzrok". Ali do danes še ni odgovora.

Otrok s kljunom

Zdravniki bolnišnice Middlesex v London zdravijo nenavadnega bolnička, sedemletnega fantička Petra, ki se polagoma spreminja v ptiča. Njegov nos je namreč že bolj podoben kljunu kakor človeškemu nosu, namesto da bi hodil, skaklja po ptičje in krili z rokami kakor s perutmi . . .

Drugače je pa Peter docela normalen in je še pred kratkim hodil v šolo.

Vzrokov njegove čudne bolezni zdravniki še niso dognali. Ugibajo, ali niso morda posledica vplivov pred otrokovim rojstvom.

Zdravniki pa še niso obupali nad ptičjim fantičkom; upajo celo, da ga bodo počasi le ozdravili.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 8. marca 1917.)

Domače vesti. V Chicagu sta Peter Ahačič in Anton Leskovar odprla slovensko gostilno. V Stevensonu, Mich., je umrl Anton Kržanič, star 29 let in član SNPJ.

Delavske vesti. V Washingtonu se pripravlja konferenca delavskih unij, da označijo svoje stališče glede oboroževanja in vojne.

Svetovna vojna. Predsednik Wilson je naznanil, da čim prej skliče izredno zasedanje kongresa. London poroča o nadaljnjih zmagah nad Turki. Nova nemška ofenziva pri Verdunu je bila hitro zlomljena.

Katoliška bolnišnica— mučilnica za rojaka!

etični siromak šikaniran in teroriziran samo zato, ker je vztrajal pri svojem prepričanju. Hoteli so ga siloma poriniti med — umobolne. Kakšne so razmere bednih bolnikov v Minnesoti. Javni zavodi pod versko kontrolo!

(Izviren dopis Prosveti.)

Iz sanatarija v Nopemingu, inn. — Namenil sem se, da čiteljem Prosvete opišem, kako mi godi v minnesotskih bolnišcah in koliko more prestati človek, ki je zvest svojemu svobomiselnemu prepričanju.

Bolan sem že od leta 1930, v vodih za jetične pa od 28. jaarja 1933. V januarju 1936 m bil poslan v katoliško bolnico St. Mary's v Duluthu. V tej olnišnici me je dr. Maine operal na krvaveči zlati žili. Izrel mi je osem izrastkov, druge je pa pustil za seme, ker jih am še zdaj.

Ko sem bil poldrugi mesec v . Mary's, pride k meni ob dveh poldne bolničarka in mi pove: Ob treh pride k tebi 'father', te izpove." Jaz ji rečem, da verujem v take reči in zato di spovedi ne potrebujem, a a odgovori, da bo "father" vseo prišel. Res pride rev. Grison mi kratkomalo zapove: "Ti se oraš izpovedati!" Prinesel je s boj dve sveči in dve stojali. Ne em, kaj je hotel s tem.

Jaz mu uljudno rečem, da ga sem klical in tudi na spoved ne m nič. Duhoven je hud in pra, da ima moje ime in številko. dgovorim mu: "Kdor vam je l moje ime in številko, naj se izpove namesto mene." Tedaj bil jezen in začel je vpiti nad enoj kakor nad kakim otrom, jaz se pa nisem hotel z njim repirati. Mirno mu povem, da m prišel v bolnišnico zaradi eracije in nočem prepira z nimur. Končno sem ga prosil, naj e pusti pri miru. Srdito pobere voje reči in se zadere nad meoj:

"Vsi Slovani ste boljševiki!"

Pri vratih se še obrne in mi agrozi, da me bo že "sfiksal", ato pa odide. Z menoj v isti soi je ležal neki Finec, ki se je v vojo zabavo smejal vsemu prioru, jaz sem si pa mislil, naj le rozi, saj mi nič ne more.

Pojasniti moram, da sem ležel petem nadstropju in vse to adstropje katoliške bolnišnice na okraj v najemu, torej sem il v javnem prostoru in dr. Maie je okrajni zdravnik. Med bolničarkami so sicer bossirale nue, toda bolničarke morajo poušati zdravnika. Ker sem bil orej v področju okrajnih zdravtvenih oblasti, sem mislil, da erkev tu ne sme imeti nobene ontrole . . .

Teden dni je bil mir. Nato prile k meni drugi duhoven po imeu Schweiger. Ta je bil bolj moki. Prišel je kot obiskovalec in akal, kaj bom jaz rekel. Ker niem nič rekel, je lepo odšel. Spet n teden odmora, nakar pa pride lovenski župnik Lampe. Ko stoi v sobo, vpraša, kateri je Sloenec tamkaj. Takoj se mu oglasim in vpraša me, če me lahko obišče. Lahko, mu odgovorim, oda le kot rojak in obiskovalec, ločim jaz ne potrebujem duhovnika.

Lampe mi je povedal, da je nisijonar med Indijanci že dolo let in zdaj je v bolnišnici, er ima sladkorno bolezen. Vsako leto pride sem za nekaj tedov, da si olajša bolezen. Nato mi pove, da je bil na obisku v tari domovini. Postal je vedno olj zgovoren, pri tem sem pa pazil, kako je postrani gledal a mizico ob moji postelji. Tam e ležala moja Prosveta . . .

Ko je spoznal, da me nič ne anima njegovo pripovedovanje starem kraju, se je poslovil z bljubo, da še pride. Drugega dne so me premaknili v drugo soo, v kateri je ležal neki Poljak, lno pobožen človek, ki je molil jutraj in zvečer in pred jedjo er po jedi. K njemu je prišel poljski župnik, ki ga je izpovedal in obhajal drugo jutro. Tretji dan, o sva bila sama s Poljakom in va pravkar večerjala, pa pride ojak Lampe. Najprej stopi k Poljaku in ga izprašuje, če je "katolik", ako je oravil velikonočno spoved, h kateri fari spada, če podpira cerkev itd. Medtem sem jaz povečerjal in delal sem se, kakor da nič ne slišim, kaj govori s Poljakom.

Tedaj se Lampe obrne k meni, sede na mojo posteljo in mi pravi: "Zdaj pa brez ovinkov: prišel sem k tebi, da te izpovem."

"Tako?" mu rečem mirno. "Nič mi treba tega. Lahko odidete."

On pa skoči pokonci in zavpije: "Aha, ti čitaš Prosveto in Proletarca (zadnjega sploh ni videl pri meni), ti si socialist, socialist, socialist!" — — —

Zbeži iz sobe in zaloputne vrata.

Dva dni kasneje mi je dr. Maine naznanil, da me pošljejo v sanatarij v Nopemingu. Tako se me je katoliška bolnišnica srečno iznebila, ne da bi ji bil pohujšal eno samo ovčico. V zavod v Nopemingu sem prišel 13. marca, ampak meni je šlo stalno na slabše in čez tri mesece (11. junija) so me morali poslati nazaj v St. Mary's. To pot me je vzel v oskrbo špecialist dr. Strobel, ki me je zdravil na zlati žili in me je vodil v duluthsko kliniko.

Kmalu po vrnitvi so me spet začeli nadlegovati s spovedjo. K meni je začela hoditi nuna, sestra Massiger, in me silila, naj molim. Vsak dan mi je nosila katoliški angleški časopis.

Nekega dne pride k meni nadzorna bolničarka in mi pove: "Jutri je petek, dan spovedi za vse bolnike, ali greš tudi ti?" Odvrnem ji, da jaz ne grem. Bila je jezna in hitro odšla. Nuna je pa hodila k meni vsak dan in me nadlegovala. Seveda ji nisem ostal dolžan; vsako njeno nadlegovanje sem krepko zavrnil.

Potem spet pride bolničarska nadzornica in ponovno zahteva, da moram k spovedi. To me je ujezilo in rekel sem, naj me vendar enkrat pusti pri miru s to rečjo. Kar pihala je srda, toda ni vedela, kaj bi storila. Rekla je: "I have orders from Father Grison and Sisters."

Enkrat me je nuna zalotila, ko sem baš dvignil roko, da si popravim lase. "Mislila sem, da mi boš dal pozdrav z roko," se je pošalila.

"Nisem fašist," sem rekel, "sem pa hud antifašist". Odšla je brez nadaljnje besede.

Bolezen se mi je slabšala. Prišlo je že tako, da sem moral vreči vse iz sebe, tudi vodo, ki sem jo popil. Pregledali so me in dognali, da imam kakor tolar veliko ulje (ulcer) v želodcu. Dr. Stroble je odredil operacijo. Teden dni sem visel med življenjem in smrtjo, nakar se mi je obrnilo na bolje. In ko sem spet malo prišel k sebi, so se nune in bolničarke s še večjo vnemo spravile name. Celo bolničarske vajenke mi niso dale miru. Nosile so mi angleške misijonarske magazine in polagale so svetinje in škapulirčke okoli mene in v moj predalnik. Ko sem pa vse skupaj pobral in vrgel v košek na smeti, je bila spet jeza.

Največji terorizem je bil okoli božiča, ali srečno sem odbil vse napade.

V zadnjem januarju se je začela nova ofenziva. Bolničarke, nune in vsa ta vojska me je naskočila, naj se vendar "spreobrnem", ker drugače mi Bog ne bo dal zdravja . . .

Zelo sem bil potrpežljiv z njimi, ali včasi mi je pa le bilo preveč. Odgovoril sem jim pikro, da papež, ki je prvi za Bogom, se tudi ne zanese na Boga, pač pa si je poklical dvajset najboljših zdravnikov, ko je zbolel . . .

To je pomagalo za nekaj časa, da so mi dali mir.

Dr. Stroble me je pustil in prevzel me je spet dr. Maine. Nekaj dni pozneje je bolničarka zaklenila stranišče v sobi in ko sem zahteval, naj ga odpre, je rekla, da ne bo odprla. Nato sem zahteval, naj po telefonu pokliče mojega svaka iz Hibbinga, da me vzame ven iz te bolnišnice. Dam ji naslov in dolar. Ona odide. Če je telefonirala ali sploh s kom govorila, ne vem. Ko se vrne, me vpraša, če hočem sam svojo sobo. Odklonil sem. Potem mi reče, da je na telefonu neki moški, čigar jezika ona ne razume in naj grem sam k telefonu. Bolničarka me popelje z vozičkom. Stol na kolesih je bil že pripravljen in šlo jim je — hitro od rok.

Vsedem se v "wheelchair" in bolničarka me porine — ne k telefonu, temveč v dvigalo, katero se pusti do prvega nadstropja. Tam me bolničarka obrne stran, odpre neka vrata in me porine v sobo, ki ima zamrežena okna. Takoj začujem vpitje v bližini in vedel sem, kam so me pripeljali.

Bil je oddelek za slaboumne. To me je strašno pogrelo. Vstanem s stola in grem do vrat, da bi šel nazaj v peto nadstropje, toda vrata so zaklenjena. Pogledam okoli sebe in zagledam stol, na katerega sedem, ker stati ne morem. Morda so mislili, da bom začel razbijati po sobi — in to bi bil zanje še boljši "dokaz" moje norosti. Pa so se zmotili. V hipu sem se premagal in umiril. Dal sem ženski dve imeni svojih rojakov s prošnjo, naj ju takoj pokliče. Ni hotela. Nato sem zahteval, naj pride moj zdravnik dr. Maine. Tudi on ni hotel priti, dasi bi bil moral, ker je okrajni zdravnik in moral bi se prvi prepričati, kaj je na moji stvari.

Udal sem se in čakal, kaj bo iz tega. Ob peti uri mi prinese bolničarka večerjo, jaz ji pa mirno povem, da v znak protesta, ker so me proti moji volji in sploh brez vsakega vzroka privedli semkaj, se ne dotaknem nobene jedi toliko časa, dokler me bodo tu držali. Vležem se v posteljo in jed je ostala nedotaknjena.

Kmalu potem prideta druga za drugo dve nuni in me izzivata, jaz pa sem obema povedal, kar je jima šlo.

Od moje operacije na želodcu je komaj preteklo tri mesece. Osem dni prej se mi je v želodcu kri odprla in imel sem 100 stopinj vročine in 90 utripov na minuto. Bil sem težko bolan — vzlic temu so takole z mano naredili.

Prespal sem tisto noč med umobolnimi. Drugo jutro pride vajenka in me vpraša, če mi more s čim postreči. Lepo jo naprosim, da pokliče dr. Berlanda iz Hibbinga. Ona odide, čez dvajset minut pa pride dr. Maine in se mi smeje, češ: "Ali smo te sfiksali?"

Jaz protestiram, ker so tako naredili z mano, ki sem tako slab. "Zelo bedasto si govoril zadnje dni", odvrne dr. Maine, jaz pa mu rečem, da me ne bodo na noben način zlomili s svojim katoliškim terorjem, pa naj me še tako mučijo!

To je menda zadostovalo. Šele ob devetih zvečer so me prepeljali v samsko sobo v petem nadstropju in od takrat me ni več nihče nadlegoval s spovedjo ali s čim drugim. Kakšen načrt so imeli z menoj — ali so me hoteli samo ostrašiti ali pa v resnici in posili spraviti v blaznico — ne vem, dosegli pa so to, da so se me drugič iznebili. Dne 5. januarja 1937 so me ponovno poslali v zavod v Nopemingu, kjer se danes nahajam.

Kaj praviš k temu, dragi čitatelj Prosvete? Ali ni lepo, kar so delali z menoj v katoliški bolnišnici, katera je deloma javna institucija ali vsaj pod kontrolo okraja? Ali niso pokazali, da spadajo v srednji vek?

Šest ljudi — menda silno študiranih — se je spravilo nad enega samega bolnega, napol mrtvega reveža, ki tehta 129 funtov, (pred letom dni sem tehtal 197)! To so junaki, kajne! Pa me le niso potrli!

Taka je katoliška bolnišnica St. Mary's. Nikdar več me ne bo videla, pa če bi moral imeti še toliko operacij! Pozdrav vsem svobodomiselnim rojakom in čitateljem Prosvete.

Charles Šega.

Mati ubila svoji dve hčerki s kladivom

Clearfield, Pa., 6. marca. — Jennie Galley, žena rudarja iz bližnjega Hawk Runa, je bila te dni obtožena umora svojih dveh hčera v starosti 17 in 5 let. Ubila je dekleti s kladivom zaradi klepetanja pri sosedih, da sta idiotki.

Blokada Španije odložena dva tedna

Španska vlada za odpust prostovoljcev!

London, 6. marca. — Načrt mednarodnega odbora za blokado Španije na morju in suhem je bil dovršen šele danes in v pondeljek bo predložen odboru. Po tem načrtu bo tudi Rusija sodelovala v nadzorovanju blokade. Blokada, ki se je imela začeti danes, je vsled predelanega načrta morala biti odgodena in najbrže ne bo izvajana pred dvema tednoma.

Madrid, 6. marca. — Anglija in Francija sta včeraj vprašali gen. Franca in špansko vlado v Valenciji, če sta oba tabora pripravljena odpustiti in poslati domov vse inozemske vojake in prostovoljce na Španskem. Španska vlada je odgovorila, da je pripravljena to storiti. Vlada je prepričana, da ima večino španskega ljudstva na svoji strani in če Franco odslovi svoje Italijane in Nemce, bo civilna vojna hitro končana z zmago Caballerove vlade. Franco gotovo ne bo pristal na to!

Madrid, 6. marca. — Fašisti so obnovili napade na južnovzhodni madridski fronti, a vsi napadi so bili odbiti. Milica je izvršila več uspešnih napadov na ostanke univerzitetnih poslopij severnozapadno od Madrida. Dalje je ljudska armada zasedla hribe nad Orgivo, 50 milj zapadno od Armelije, na južnem obrežju Španije. Na severni fronti v Asturiji so rudarske čete prodrle v srce Ovieda in izolirale fašistično posadko v katedrali.

Rim, 6. marca. — Roberto Farinacci, član fašističnega velikega sveta in Mussolinijev zaupnik, je včeraj odpotoval v Španijo v posebni misiji. Obiskal bo Malago, katero so nedavno zavzele italijanske čete in Francov glavni stan v Salamanci.

Civilna vojna med ADF in Lewisovim odborom

(Nadaljevanje s 1. strani.)

mezde dvajsetih odstotkov in druge koncesije. Odločitev glede oklica stavke bo padla prihodnji torek, na shodu članov krajevne unije United Electrical & Radio Workers of America.

Detroit, Mich., 6. marca. — Zahteva unije združenih avtnih delavcev, da mora biti priznana kot edina predstavnica vseh 67,000 delavcev v tovarnah Chrysler Motor Co. pri kolektivnih pogajanjih, je rezultirala v zastoju razgovorov med uradniki kompanije in reprezentanti unije. Konferenca je bila pretrgana, a se bo obnovila v pondeljek. Vprašanje priznanja bo glavni predmet razprav na tej konferenci.

Washington, D. C., 6. marca. — Razkol med Lewisovim odborom za industrijsko organizacijo in Ameriško delavsko federacijo se je povečal, ko je bilo naznanjeno, da je William Green, predsednik ADF, posvaril drsvaril državne delavske federacije in vse druge delavske organizacije, ki so včlanjene v ADF, da bo odločno nastopil proti njim, če bodo sodelovale z Lewisovim odborom ali podpirale organizatorično kampanjo tega odbora. On ne bo toleriral vmešavanja Lewisovega odbora na industrijskem polju, ki spada v območje v federaciji včlanjenih unij.

Na videz Greenovo svarilo pomeni, da hoče ADF ohraniti "status quo", toda implikacija sega dalj. Objava pisma, katerega je Green naslovil Robertu J. Wattu, predsedniku delavske federacije v Massachusettsu, kaže, da bo Ameriška delavska federacija začela splošno ofenzivo proti Lewisovemu odboru.

"Uradno vas pozivam kakor tudi vse druge reprezentante ADF na odločen odpor proti vsem poskusom drugih organizacij, ki so posegle v jurisdikcijo unije čevljarskih delavcev v novoangleških državah," pravi Green v svojem pismu Wattu. "Federacija bo poslala tja svoje organizatorje, ki bodo sodelovali v vašem boju proti konkurenčnim organizacijam. Mi hočemo za vsako ceno vzdrževati pravice, ki jih ima unija čevljarskih delavcev kot članica ADF."

Predsedniki delavskih federacij v drugih državah so prejeli slične instrukcije od Greena. To pomeni, da se je ADF odločila za agresivno vojno proti Lewisovemu odboru na vsej črti. Green v svojem pismu omenja vse unije, ki so bile suspendirane iz Ameriške delavske federacije na obtožbo netenja revolte v vrstah organiziranega delavstva. Nobena federacija, nobena unija, včlanjena v Ameriški delavski federaciji, ne sme sodelovati z Lewisovim odborom, če noče biti suspendirana, se glasi Greenova svarilo.

John L. Lewis, ki se je vrnil iz New Yorka v Washington, ni hotel komentirati Greenove izjave in aktivnosti. Vse to je popolnoma ignoriral, kakor da se ne bi tikalo njegove organizacije in njenih naporov, da organizira vse delavce v industrijah masne produkcije v industrijskih unijah.

Green je omalovaževal tudi zmago Lewisovega odbora v jeklarski industriji. Dejstvo, da je največja jeklarska korporacija Carnegie-Illinois Steel pristala na kolektivna pogajanja z Lewisovim odborom, ni po Greenovem mnenju nobena pridobitev. Jeklarski magnatje so se morali ukloniti, ker jih je v to prisilil Walsh-Healeyjev zakon, ki določa, da morajo vsa podjetja, ki dobivajo vladna naročila, plačevati unijske mezde in skrajšati delovni teden na 40 ur.

Minnesota navije davke na bogatine

(Nadaljevanje s 1. strani.)

5139 delavcev, ki so producirali 20 milijonov ton rude. Večina jih dela pri ogromnih parnih lopatah. Povprečni zaslužek teh delavcev je omenjenega leta znašal le $553.80. Tudi pri transportiranju rude je uposlenih relativno majhno število delavcev, ker je vse delo mehanično, posebno v pristaniščih, kjer stroji opravljajo vse delo.

Navadni ljudje torej nimajo nobenega vzroka, da bi jeklarski trust smatrali za kakšnega — dobrotnika. Na Messaba Rangu je na tisoče in tisoče delavcev brez dela in zaslužka že leta, ker so jih izpodrinili stroji. Trust ima zaslombo le še pri burbonskih politikih in sodiščih ter privilegiranem razredu, kar sicer veliko šteje.

Dominantni politični tok v državi, ki je osredotočen v farmarsko-delavski stranki, gre zdaj za tem, da se jeklarski trust prisili, da bo v bodoče plačeval vsaj svojo mero davka od bogastva, katerega izvozi iz države in od katerega se iztekajo profiti v Wall street.

Easter Dinners

will not be complete without our delicious old country style Smoked Sausages (kranjske klobase) & Smoked Stomachs, Regular Smoked Hams, Smoked Boneless Butts—35c lb, for any of the above items mentioned. Smoked Picnic Shoulders 25c. Post Prepaid sent anywhere in United States.

Send your Easter order early, so you receive your orders on time. Horse radish roots free with any order. Send Money Order or cash in registered letter to:

JOSEPH LESKOVAR
420 High Street, Racine, Wis.

Carole Lombard pravi:

"Po nasvetu mojega pevskega učitelja sem začela kaditi Luckies"

"V moji novi sliki 'Swing High, Swing Low' pojem vprvič pesem, odkar sem pri filmu. Da to storim, sem potrebovala več mesecev za učenje petja. In s tem dodatnim naporom moje grlo ni bilo v dobrem stanju. Moj pevski učitelj mi je svetoval, naj pri izbiranju cigaret izberem lahko kajo. In tako sem začela kaditi Luckies. Izza onega časa sem spoznala, de se lahka kaja in moje grlo zelo dobro strinjata."

Carole Lombard

SEDAJ NASTOPAJOČA V PARAMOUNT PICTURES' "SWING HIGH, SWING LOW"

Neodvisen pregled je bil pred kratkim storjen med profesijonalnimi moškimi in ženskami – odvetniki, zdravniki, predavatelji, znanstveniki itd. Izmed onih, ki so rekli, da kade cigarete, jih je več kot 87% ugotovilo, da imajo osebno rajši lahko kajo.

Miss Lombard odobrava modrost te prednosti in istotako tudi drugi vodilni umetniki radia, odra, filma in opere. Njihovi glasovi so njihovo bogastvo. Zato jih toliko kadi Luckies. Tudi Vi imate lahko zaščito grla od Luckies – lahke kaje, proste gotovih rezkih dražljivcev, odstranjenih z izključnim procesom "It's Toasted". Luckies so prijazne grlu.

NAJFINEJŠI TOBAK— "SMETANA PRIDELKA"

Lahka Kaja

"It's Toasted"–Zaščita Vašega Grla

PROTI DRAŽENJU—PROTI KAŠLJU

Copyright 1937, The American Tobacco Company

Martin Andersen Nexö

PROKLETSTVO

ROMAN

Prevedel *Mirko Javornik*

S krohotom so planili okrog njega in ogledovali njegov progasti, barviti hrbet, ki je po množini temnih lis spominjal na konjsko meso. Gnile šale so deževale nanj in potnik mu je natočil novega pelinovca, ki je tekel skozenj res kot pravi ogenj in staljen svinec.

Kot so mu spet pomogli v obleko, se je popolnoma razsoral. Prepeval je in blebetal in ponavljal svoje male umetnije, se nudil popivajočim za merek njihovih šal, se poskušal sam na lastne stroške v norčevanju in se sam sebi neukrotljivo smejal.

Kot za stavo so mu natakali tekočine; zakaj namenili so se bili preizkusiti, koliko more popiti, preden ga je konec; nekdo je zapisoval.

Prišli so že do sedemindvajsetega kozarca, a zdelo se je, da je mojster Frank vedno živahnejši.

"Ali bi smeli prositi za glavno točko, gospodje, za glavno točko izmed umetnij gospoda Franka!" Potisnil je steklenice in kozarce vstran.

Potem je splezal na mizo, sedel v šivajočo držo in položil najprej prvo, potem pa še drugo nogo za vrat. Tako je sedel in momljal neko pesmico, z rokami je živahno mahal in kukal med nogami v beli dan. Ko je bilo pesmice konec, se je po rokah in po ritnicah premikal na rob mize in od tu skočil z zadnjico na tla.

Umetnija je izzvala gromovit plosk in več najmočneje opitih gospodov je zlezlo na mizo v krog, da bi ga posnemali — seveda ne da bi si upali tvegati skok.

Krojač Frank je moral svojo glavno točko ponavljati in razglabljali so, ali bi ne bilo pametno, da bi ga nesli v veliko dvorano, da bi stvar tudi tam pokazal — da se gospem pomirijo živci, kot je dejal zdravnik.

Frank sam je bil z največjim veseljem pripravljen, a drugi so govorili semintja, in ko so se končno zedinili in hoteli oditi, je Frank brez kake napovedi padel pod mizo in obležal.

Pijani klubovci so strmeli vanj z zamegljenimi očmi. Potem je vstal pisar:

"Bratje, orjak je odšel k počitku. Tu leži na svoji goli — oprostite — na gobcu — podrlo ga je komaj petintrideset —"

"In pol!" je popravil nekdo.

Pisar se je malo opotekel: — "petintrideset kozarcev in pol in vsak od njih je bil sam zase smrtonosen. Njegova žeja je bila neugasljiva kot — žeja peska na morski obali. — Da, morje, prijateli, bi jo edino lahko pogasilo, morje, ki se v lahni omotici ziblje proti bregu — v milem valovanju. Morski brizganci, gospodje, morski brizganci so dobri za tako božansko pijanost. Naj vidi morje, morje naj poljubi morsko bolnega sina, ki je ljubil mokroto bolj ko lastni hrbet. Hi, hop!"

Z dokajšnjim naporom je pograbil dolgo mizo in jo obrnil. Po skupnem prizadevanju se jim je posrečilo, da so spravili mojstra Franka med njene noge in mu potisnili dve steklenici v roke. Potem so se štirje najmanj pijani postavili k nogam in dvignili nosila; vsa druga družba se je odpravila na pot, da bi Franka na obali pomočila v vodo. Spredaj je šel pisar kot cerkvenec in za nosili so stopali ostali s steklenicami in kozarci.

Pisar je izbral pot skozi hotelske sobe in sprevod mu je sledil v počasnem koraku. Nosači so neprenehoma padali na kolena in pisar se je postavljal, delal se je, kot da drži knjigo pred nosom, in pel neko od mnogih posmešnic na pesem o Mariboroughu:

Krojač Frank je padel v vojski
— holadrija, holadrija šnops —
Krojač Frank je padel v vojski
kakor pravi poštenjak.
To se pravi, kot pijanec
kot zagrizen vinski brat.
Krojač Frank je padel v vojski
kakor pravi poštenjak.

Nesli so ga na grobišče
— holadrija, holadrija šnops —
Nesli so ga na grobišče
štirje pravi poštenjaki.

To se pravi — štirje pijanci,
štirje pravi vinski bratje.
Nesli so ga na grobišče
štirje pravi poštenjaki.

Med to vrstico so prišli do "boljšega družinskega življenja" v veliki dvorani, kjer se je učitelj Schroeder z dvignjenim kozarcem vprav spominjal schleswiških bratov.

Sprevod je izval vihar navdušenja in nevolje. Gospe so iztezale vratove in ob pogledu na padlega nalahno vzkrikale, učitelj Schroeder je nehal sredi govora in župan si je skušal skozi naočnike dajati zapovedniški izraz.

A sprevod je korakal dalje, ne da bi si dal priti do živega in prepeval zadnjo kitico:

Prvi mu je nosil vrč
— holadrija, holadrija šnops —
prvi mu je nosil vrč,
drugi mu je nosil čašo
— — — — — — — —

Medtem so po isti poti kot prej krojač Frank prišli na verando in stopali proti obali.

Morje je mrtvo mirovalo, bilo je modročrno z motnim sojem. Tu in tam se je dvignilo boječe piskanje plovcev, ki so spali nekje zunaj na vodi in jih je pijansko petje prebudilo. Dolg greben se je složno privalil na obalno peščevje in s šumom oddrsel nazaj in zibal nad globinami enolični ponovek: "Drugi mu je nosil čašo — drugi mu je nosil čašo."

Ob bregu pa so se nosači opotekli, dva sta izgubila ravnotežje pri nosilih in Frank se je zvalil na zemljo.

Pisar je poskušal uganjati nad njim neke pogrebne komedije, a je bil prepijan, da bi se bil česa spomnil. Vsi so pozabili na namen, ki so ga imeli, ko so odnesli Franka iz hiše.

Odkolebali so se nazaj in ga pustili, kjer je obležal.

17

Gospa Frankova ni bila več v postelji in je spet lahko opravljala delo po hiši in za silo tudi kaj prinesla. A pošteno delati ni mogla. Spotikala se je še vedno nad posledicami padca in si je šele komaj nekoliko opomogla; čutila je, da ne bo nikdar več zbrala starih moči.

A to je lahko pretrpela. Ni je več tako nujno in neutrudno gnalo za delom kot prej. Da bi popustile le notranje bolečine, pa bi bila zadovoljna. In te so od dne do dne ponehavale.

Kako je bilo vendar vse spremenljivo! Zdaj je vsak dan sama sebe lahko zasačila, kako sedi in premišlja in tuhta stvari, zdaj s te strani življenja, zdaj z druge. Lahko se je potapljala v misli o stvareh, ki niso imele z njenim vsakdanjim kruhom prav nobenega opravka, a se je lahko popolnoma izgubljala v njih. In celo misel na vsakdanji kruh jo zdaj še zdaleč ni tako silno zaposljevala kot takrat, ko je bila še pri vsej moči.

Ni se več zanašala na lastno silo kot v starih časih, tudi ni pričakovala vsega od Boga k šibkorojeni, ampak je spoštovala slučaj, kakor človek z omajanim zdravjem. Slučaj jo je bil podri in zdaj se ga je oklepala, zvračala svojo žalost nanj in ga priznavala za svojega gospodarja. Vsak zaslužek, ki ga je prinesel Thorwald, je bil slučajni dohodek, tudi če se je ponavljal teden za tednom. Ni ga sprejela za skrbnika, bil ji je le nekam nestanoviten fant, ki ga je bila sama zanemarila; in nekega lepega dne se bo tudi on vsega naveličal. A potem ji bo slučaj že na drug način pomagal.

Imela je eno samo skrb. Frank se od praznika ustave ni več prikazal in zdaj se je vsak dan bala, da se bo vrnil. Toda tudi ta strah je z vsakim dnem bolj izginjal.

(Dalje prihodnjič.)

Čudna sreča

Napisal Erik Ronnert

Gospod Hans Mueller, potnik po poklicu, je pravkar spravil svojo prtljago v hotelsko sobo. Njegova pot na Dunaju ga je vodila na pošto.

"Ali je kaj za Hansa Muellerja poštno ležeče?" je vprašal.

"Da," je dejal uradnik in zahteval izkaznico.

Hans Mueller je pokazal svoj potni list in poštni uradnik mu je izročil pismo slonokoščene barve, poslano bržčas od kakšne ženske. Sicer je gospod Mueller pričakoval samo trgovska pisma, toda pisem iz ženskih rok se ni nikoli branil. Odprl je pismo in bral:

"Dragi! Prav gotovo si presenečen, ko bereš te vrstice, jaz pa samo upam, da te bodo tudi res našle. V sredo popoldne sem si zate vzela prosto in te pričakujem ob 5 pred postajo cestne železnice na Švedskem trgu. Mnogo poljubov Edita."

Gospod Mueller je nagubančil čelo in se vprašal: Kdo je Edita? V duhu je brž preletel dolgo vrsto svojih ljubic in za nekatere se res ni mogel več domisliti imena. Bržčas bo torej katera izmed teh. Najsi bo že kakor koli, Dunaj se mu je zdajci zazdel nad vse prijazno mesto. Potlej se je spomnil, da je prav danes sreda in da je že pol petih. Torej zadnji čas, da steče na Švedski trg.

In glej, tam se je pred postajo res sprehajala čedna in zala deklica. Gospod Mueller si jo je natanko ogledal. Sicer se ni mogel ničesar določnega spomniti, a spomnil se je vendar, da je imel takrat pač zelo dober okus. Da bi se izognil sleherni pomoti, je še malo počakal. O petih ni še nobena druga prišla, a tudi ta ni z ničimer pokazala, da bi ga utegnila poznati. Gospod Hans Mueller je torej tiščal figo v žepu, da bi bila res prava, in ko je ob četrt na šesto odhajala, je stopil k njej in jo je ogovoril.

"Gospodična Edita?" je vprašal.

Začudeno je pritrdila. Ker je pa neznanec vedel za njeno ime, si je mislila, da mora biti prav za prav njen znanec. In ker se je vrhu vsega še pošteno jezila, da pravega Hansa Muellerja, ki mu je vendar pisala, ni bilo, ji je bila družba tega neznanega znanca kakor nalašč.

Pismo, namreč tisto pismo, ki je gospodu Hansu Muellerju priletelo ko pečen golob z neba in ki ga je sprejel tako ravnodušno kakor je po navadi sprejemal vsa darila z neba, to pismo je bilo namenjeno popolnoma drugemu Hansu Muellerju. In ta Hans Mueller številka II je prav tedaj ves razburjen vpraševal na pošti, ali ni zanj res nobenega pisma.

"Hans Mueller?" je vprašal uradnik in namršil obrvi. "Da, bilo je, vendar je gospod Hans Mueller že sam dvignil pošto."

"Kaaj? Nekdo je dvignil moja pisma? Saj vendar nikogar nisem pooblastil!"

"Prav žal mi je," je dejal uradnik, "toda gospod Hans Mueller se je legitimiral."

No, tu imaš vraga, če se za Muellerja pišeš! Tak je Edita res pisala — in zdaj mi je kakšen moj imenjak odnesel njeno pisemce. Ves besen zaradi te nesreče je Mueller II odšel.

In glej, ko je prišel do "Uranie", koga je zagledal? Edita je z nekim neznancem, ki je v njem kajpak precej zasumil svojega dvojnika — po imenu namreč — pravkar stopila v tramvaj. Mueller II je preklel pokvarjenost ženskega spola in priimek Mueller, toda vse to mu ni nič pomagalo. In čeprav je tekel ko za stavo za tramvajem, ga vendar ni ujel.

Odločil se je pa, da se bo s prihodnjim tramvajem odpeljal za nezvesto ljubico. Prav gotovo gresta v Prater, si je dejal, in tam ju bo že našel. Peljal se je za njima, trdno odločen, da bo Edito trdo prijel in ji napravil takšen škandal, da bo ves Prater o njem govoril. Toda ves njegov srd mu ni pomagal, zakaj nikjer ni mogel najti zaljubljencev in naposled se je ves utrujen in izčrpan sesedel v neki kavarni, hoteč se malo okrepčati.

Medtem ko je natakar znašal na njegovo mizo pravcato goro časnikov in revij, je kuhal Mueller II hudo maščevanje. Tega Muellerja bo že nekje staknil! Saj res, na pošti ga bo prestregel, prijel ga bo zaradi tatvine pisma in ljubice. Energično ga bo prijel, kajpak! Ali pa morda drugače? Morda ne sam, ne osebno? Ako bi le mogel izvedeti telefonsko številko tega pretetega imenjaka? Ali pa, če bi mu kar pisal? Saj naslov le predobro ve! In v tistem trenutku se mu je posvetila odrešilna misel, zakaj pravkar je prebral v časniku tole obvestilo: "Komercialni svetnik Robert Hausmann in soproga sporočata znancem, da se jima je rodil sin Herbert."

Zdaj je naposled vedel, kako se bo temu vsiljivemu Muellerju maščeval. Sama policija mu bo v bodoče prekrižala račune. Nič več se ne bo vozil s tujimi dekleti v Prater!

Mueller II je pri priči zahteval pero, papir in adresar. Potlej je pisal:

"Zelo spoštovani gospod komercialni svetnik! Glede na vaše cenjeno obvestilo v današnjem dnevniku vas pozivam, da pri priči pošljete na naslov Hansa Muellerja, poštno ležeče glavna pošta, 2,000, beri dva tisoč šilingov, sicer se bo vašemu sinu zgodilo nekaj strašnega. Z odličnim spoštovanjem Mueller."

Nu, tako jo bom pošteno zagodel temu Muellerju, si je dejal Mueller II. Zakaj gospod Hausmann bo odgovoril na to otroško izsiljevalno pismo prav gotovo s policijo, in če se bo gospod Mueller I domislil, da spet dvigne tujo pošto, ga bodo policijski agentje pri priči prijeli za vrat. Zadovoljno si je pomel roke — in prav tisto sekundo, ko je dobil gospod Mueller I od Edite prvi in sladki poljub, je gospod Mueller II ekspresno oddal izsiljevalno pismo.

•

Ko se je Mueller I drugo jutro prebudil, je bil prešerne volje. Edita mu je bila na moč všeč, on pa njej. Zdelo se mu je, da tako mesto, kjer sprejmejo tujca tako prikupna pisma, ne more biti od muh. In ker je bil Mueller I vajen, da mu je šlo kakor po olju, si je mislil, da bi ne bilo napak, ako bi stopil še enkrat na glavno pošto. Kdo ve, kakšno presenečenje ga danes čaka . . .

Dobre volje in zadovoljen sam s seboj in z vsem svetom je odhitel na glavno pošto.

"Ali je kaj za Hansa Muellerja?" je vprašal.

Uradnik ga je pazljivo pogledal.

"Hans Mueller?" je potlej zategnjeno vprašal.

"Da," je odgovoril Mueller I. Kaj se le ta sitnež tako čudi? Včeraj ni rekel ne bev ne mev. Potlej je uradnik zahteval izkaznico.

Mueller I mu je pomolil svoj potni list, uradnik ga je tehtal in ogledoval od vseh strani, potlej si je zapisal številko — in naš Mueller kajpak ni vedel, kaj naj vse to pomeni.

Tedaj je uradnik segel v predal, vzel iz njega 2,000 šilingov in jih izplačal gospodu Muellerju. Mueller I se je čudil, ko je stal z 2,000 šilingi na cesti in kajpak zadeve sploh razumel ni. In do današnjega dne še zmerom ne ve, zakaj je takrat dobil 2,000 šilingov.

—Federated Pictures

Prizor iz protestnih demonstracij proti linčanju v Harlemu, zamorski četrti New Yorka.

Spregledala jo je

Nova služkinja: "Odkar sem pri vas, me trga po ušesih!"

Gospodinja: "Da, da, skozi ključavnice vleče . . ."

SVETOVNO-SLAVNI GLASOVI SE BODO SLIŠALI NA LUCKY STRIKE RADIO PROGRAMU

Poslušalci "Your Hit Parade" bodo imeli priliko slišati večje število svetovno slavnih glasov, vštevši vodilne operne pevce, dobroznane igralce in igralke odra in skrena radio zvezdnike, kakor nam sporočajo izdelovatelji Lucky Strike cigaret, ki sponsorirajo ta radio program.

Ti zvezdniki bodo nastopili poleg rednih artistov, ki so napravili ta program prijaznim po vsej deželi. Ta program se oddaja ob sredah ob 10. uri zvečer, po vzhodnem standard času, preko Narodne oddajalne družbe —rudeče mrežnikov in ob sobotah ob 10. uri zvečer istotako na vzhodni standard čas po Columbia oddajalnem sistemu.

Na vsakem programu, kakor v prošlosti, bodo igrali Lucky Seven, sedem najbolj popularnih glasb tedna, kot je določeno po vsej deželni preiskavi, da se dožene, katere pesmi so vodilne pri razprodajanju godbenih pesmi in not in fonografskih rekordov, po katerih je največ povpraševanja od podeželnih in mestnih voditeljev plesnih orkestrov in katere se ponajveč sliši po vseh večjih radio-oddajnih omrežjih in vodilnih neodvisnih radio postaj. Drugi popularni člani, še poleg dobroznanih Lucky Seven igrajo na naših radio programih. Sedaj pa še povrhu tega bodo imeli priliko slišati naši radio poslušalci svetovno-slavne glasove.

Že leta Lucky Strike oddaja se smatra za najpopularnejšo v zraku, istotako kakor so Luckies cigarete priljubljene pri kadilcih po vsej deželi. Narejeni so iz najfinejšega turškega in domačega tobaka, Lucky Strike so lahka kaja, prosti rezkih dražilcev, odstranjenih z izključnim procesom "It's Toasted". Luckies so prijazne vašemu grlu.

To je vzrok, zakaj veliko vodilnih radio artistov, odernih, skrinskih in opernih oseb kadi Luckies. Njih glasovi so njih sreča, zato izbirajo lahko kajo. —(Adv.)

Stric z dežele

V mesto pride stric s kmetov. Nečak ga vodi pet ur po mestu in nazadnje kreneta v gostilno. Nečak misli, da bo stric začel zdaj hvaliti mesto, toda stric z dežele strmi neprestano na obešalnik, kjer visi njegova suknja, in molči.

Nečak je kar užaljen.

"No, kakšno besedo bi pa lahko zinil, saj si dosti videl! Kaj pa buljiš neprestano v svojo suknjo? Kako le moreš biti tako nezaupljiv! Vidiš, jaz svoje še ne pogledam ne."

Stric pa se mu posmeje in reče:

"Saj je ne moreš. Pol ure že, kar jo je nekdo odnesel . . ."

•

Stvar okusa

Mlad par stoji v živalskem vrtu pred kletko z opicami.

"Janez", de mehko ženica, "tako rada bi si že orle ogledala!"

"Kar tukajle ostaniva, sriček, meni so opice, bolj všeč!"

"Ti zmerom samo nase misliš!" zavzdihne Špela.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 na leto. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	$7.00
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.80
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.40
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.80
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.30
		Za Evropo je	$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto .....Država .....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

Velikonočno kosilo

ne bo popolno brez naših okusnih, po starokrajski šegi prekajenih klobas, prekajenih želodcev, fine prekajene domače šunke in prekajenih brezkostnih plečet. Cena je 35c funt za vse vrste gori omenjenih jedil. Prekajena mala plečeta 25c funt. Poštnina všteta v teh cenah, pošljemo v vse kraje v Združenih državah.

Pošljite velikonočna naročila hitro, tako dobite blago pravočasno. Hrenove korenike prosto z vsakim naročilom. Z naročilom pošljite Money Order ali gotov denar v priporočenem pismu na naslov:

JOSEPH LESKOVAR

420 High Street Racine, Wis.

Želodčno zdravilo iskreno priporočano

Pri vseh drugistih

Chicago, Ill. — "Uživam Trinerjevo grenko vino, kadarkoli trpim na želodčnih ali neprebavnih nerednostih, in priporočam ga lahko vsakomur iskreno. — Mrs. Susanna Pavlus." Ne preizkušajte z kakimi drugimi odvajalnimi sredstvi. Uživajte Trinerjevo grenko vino, ki je v zadnjih 45 letih dokazalo, da je najbolj zanesljivo zdravilo proti zaprtju, plinom, slabemu teku, glavobolom, nemirnemu spanju in podobnim težkočam.

— — — —Pišite po brezplačni vzorec— — — —

Triner's Bitter Wine Co., 544 S. Wells St. Chicago, Ill.
Send me a free semple.
Name .....
Address .....

All ste že naročili Prosveto in Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopisne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tem se dobe na šolje tudi vse ostmene pojasnila